

7. Асаул А.Н. Управление высшим учебным заведением в условиях инновационной экономики : [науч. и учеб.- метод. справ, пособие] / Асаул А.Н., Капаров Б.М. ; Ин-т проблем экономического возрождения. – СПб. : Гуманистика, 2007 – 277 с.
8. Резник С.Д. Управление факультетом : [учеб.] / Резник С.Д. ; под ред. С.Д. Резника. – М. : Инфра-М, 2010. – 695 с.
9. Боголіб Т.М. Принципи управління ВНЗ / Боголіб Т.М. – Переяслав-Хмельницький : ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Григорія Сковороди», 2004. – 204 с.
10. Опрятний С. Особливості управлінського процесу у сфері вищої освіти / С. Опрятний // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. – 2004. – № 3. – С. 447 – 453.
11. Кратт О.А. Реформа менеджменту вищої школи: передумови, специфіка, парадигми / О.А. Кратт // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. – Донецьк, 2011. – Вип. 39-1. – 274 с.
12. Минцберг Г. Структура в кулаке: Создание эффективной организации / Минцберг Г. – СПб. : Питер, 2002.

Надійшла 08.12.2011; рецензент: д. е. н. Хоменко М. М.

УДК 658.5.003.13:669.013(477)

В. М. КОЛОСОК, Я. О. ХОДОВА
Приазовський державний технічний університет, м. Маріуполь

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ УКРАЇНИ

В статті досліджується ефективність діяльності підприємств металургійної галузі України. Акцентовано увагу на проблемах розвитку даної галузі та запропоновано заходи, спрямовані на створення сприятливих умов для ефективної діяльності підприємств металургійних комплексів.

In this article effectiveness of the activities of the metallurgical industry of Ukraine is investigated. Accented attention is paid to the problems of the industry and aimed to create favorable conditions for the effective operation of the metallurgical complexes are proposed.

Ключові слова: металургійні комплекси, групи, ефективність діяльності.

Вступ. Металургійний комплекс є базовою галуззю економіки України, оскільки забезпечує понад 25 % промислового виробництва, 34 % загального експорту товарів. Частка України у світовому виробництві сталі становить 2,4 %. Серед країн виробників металургійної продукції Україна посідає восьме місце. Це основна експортна галузь та головне джерело надходження іноземної валюти в Україну, що дає змогу Національному банку накопичувати валютні резерви, а уряду – виконувати бюджет. Сектор чорної металургії забезпечує базові галузі вітчизняної економіки – машинобудування, суднобудування, автомобільної, будівництва тощо. Крім того, великі металургійні комплекси відіграють значну роль у розвитку регіональних економік і функціонуванні їхньої соціальної інфраструктури. Саме від розвитку даної галузі залежить динаміка основних макроекономічних показників нашої країни. Трансформаційні зміни у структурі власності підприємств ГМК, які відбулися протягом 1999–2004 рр. обумовлюють розвиток методів і інструментів економіки та управління підприємством. Питання управління ефективною господарською діяльністю підприємств ГМК досліджувалось такими економістами як Амоша О.І., Білопольський М.Г., Геєць В.М., Кузьменко Л.М., Поклонський Ф.Ю., Чумаченко М.Г., проте питання оцінки ефективності діяльності українських підприємств ГМК в умовах транснаціональних вертикально інтегрованих структур потребують подальших досліджень.

Основний розділ. Трансформаційна криза 1991–1999 рр. негативно позначилася на фінансово-економічному становищі ГМК України. Для його збереження використовувалися різноманітні види держаної підтримки і непрямого субсидування, проте, на жаль, виробничі потужності чорної металургії почали зменшуватися повільнішими темпами, ніж обсяги виготовлення продукції. Так, за 1990–1995 рр. обсяги виплавки чавуну скоротилися на 60,1%, сталі – у 57,6%. За цей же час період виробничої потужності з виплавки чавуну зменшилися на 34%, сталі – на 27%, сектор чорної металургії виявився одним з найвразливіших в умовах світової фінансової кризи 2008 року. Незважаючи на це, що чорна металургія виявилася першою галуззю в Україні, яка змогла вийти з трансформаційної кризи, тому що досить швидко переорієнтувалася на роботу з внутрішнього ринку на експорт. Експортна орієнтація вітчизняної металургії була викликана, насамперед, життєвою необхідністю, намаганням вижити в умовах різкого скорочення внутрішнього попиту і майже повністю відсутності обігових коштів на підприємствах. Це дало можливість з 1996 р. збільшити обсяги металургійного виробництва [1].

До середини 90-х років основними представниками ГМК України виступали окремі підприємства як самостійні юридичні особи. Однак, протягом 1999–2004 рр. відбулася інтеграція підприємств ГМК у структури великих приватних транснаціональних фінансово-промислових груп. Широкомасштабний процес

консолідації великих виробництв з метою адаптації до ринкових умов сприяв появі об'єднання підприємств, іменованих холдингом. [2] Конкурентоспроможність українських металургійних компаній на світовому ринку в перспективі буде значною мірою визначатися масштабами їх участі у світових процесах консолідації. Їх майбутнє безпосередньо залежить від темпів формування великих корпорацій та їх реструктуризації, включаючи зміни в механізмах корпоративного управління. Це один з найважливіших шляхів підвищення ефективності національної металургійної галузі. Оцінка корпоративної приналежності підприємств чорної металургії ГМК показала, що в результаті масштабних змін форм господарювання, до 95% підприємств рудо добування, вугледобування, коксохімічних, чорної та кольорової металургії України, фактично увійшло до складу великих транснаціональних промислово – фінансових груп. Сьогодні профіль металургійної промисловості України визначають вже не окремі комбінати, а великі концентровані структури, які володіють гірничо-металургійними підприємствами, такі як «Систем Кепітал Менеджмент», «Evraz Group SA», «Приват», «Індустріальний союз Донбасу». Це надотраслеві і транснаціональні корпоративні об'єднання – Групи – до складу яких входять декілька різних холдингів, що охоплюють активи кількох галузей (бізнесів) [3].

Основні види металургійної продукції – залізородний концентрат, агломерат і окатиші, кокс, вогнетриви, чавун, сталь, прокат чорних металів, труби і феросплави. Наявність потужного виробничого потенціалу і власної сировинної бази дало змогу Україні підтримувати високі темпи приросту металургійного виробництва. У 2007 р. було досягнуто найбільшого (після 1990 р.) обсягу виробництва чавуну (35,6 млн т). Виробництво сталі зросло до 42,8 млн т, готового прокату – до 24,5 млн т. Разом з тим, вітчизняні виробники металургійної продукції суттєво залежать від світової кон'юнктури, імпортних енергоресурсів (передусім, природного газу) мали велику собівартість продукції, застарілу технологічну структуру, обмежені можливості збуту на ринку. Світова фінансово-економічна криза 2008-2009 рр. внесла суттєві корективи у завантаження виробничих потужностей металургійного комплексу і позиціонування вітчизняних виробників металургійної продукції на світовому ринку. Так, виробництво сталі в Україні скоротилось у 2008 р. на 13,3 % (у порівнянні з попереднім роком), у 2009 р. – на 19,4 %, у 2010 р. спостерігалось зростання на 12,4 %. В інших країнах, що є основними виробниками сталі, падіння виробництва під час кризи було меншим, а у Китаї та Індії, незважаючи на кризу, відбувся приріст, як ми бачимо з таблиці [9] (табл. 1).

Таблиця 1

Основні виробники сталі у світі (млн тонн)

	2006	2007	2008	2009	2010
Китай	423,0	494,9	500,5	573,6	626,7
Японія	116,2	120,2	118,7	87,5	109,6
США	98,6	98,1	91,4	58,2	80,6
РФ	70,8	72,4	68,5	60,0	67,0
Індія	49,5	53,1	55,2	62,8	66,8
Південна Корея	48,5	51,5	53,6	48,6	58,5
Німеччина	47,2	48,6	45,8	32,7	43,8
Україна	40,9	42,8	37,1	29,9	33,6

Джерело: World Steel in Figures, World Steel Association: Режим доступу: <http://www.worldsteel.org>

Таблиця 2

Загальні обсяги реалізації та внутрішнє споживання вітчизняної металопродукції

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Обсяги реалізації вітчизняної металопродукції, млрд грн	94,7	109,5	141,0	177,1	127,9	167,3
в т.ч. експорт вітчизняної металопродукції, млрд грн	68,3	77,8	99,3	139,5	95,0	131,9
Внутрішнє споживання вітчизняної металопродукції						
млрд грн.	26,4	31,7	41,7	37,6	32,9	35,4
% до обсягів реалізації	27,8	28,8	29,6	21,2	25,7	21,2
Імпорт металопродукції						
млрд грн.	8,6	11,2	16,5	24,9	13,5	22,2
% імпорту в загальному обсязі внутрішнього споживання	24,6	26,1	28,3	39,8	29,1	38,5
Довідково						
Загальний обсяг внутрішнього споживання (вітчизняна продукція плюс імпорт), млрд грн	35,0	42,9	58,2	62,5	46,4	57,6

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Галузь експортує понад 80% виготовленої продукції. Підприємства ГМК України постачають на світовий ринок залізну руду, феросплави, чавун, прокатну заготовку, ряд видів прокату (труби, лист, арматури, осі, рейки та ін.). З готового прокату чорних металів, який вироблений на українських підприємствах, напівфабрикати й плоский прокат (горяче- і холоднокатаний) в основному направляється на експорт. Більша частина сортового прокату призначена для внутрішнього споживання, а інша на експорт. [5]

Внутрішнє споживання металургійної продукції в Україні є досить обмеженим (табл. 2), до того ж спостерігається тенденція його зменшення у 2008–2010 рр. по відношенню до 2007 р. відповідно на 8,4; 3,9 і 8,4 в.п. Збільшення частки внутрішнього споживання у структурі реалізованої продукції в 2009 р. (з 21,2 % до 25,7 %) пояснюється значним зменшенням обсягів експорту металопродукції у цьому році (на 32 % в порівнянні з попереднім роком).

Перспективи розвитку металургійної галузі України значною мірою залежать від того, як швидко вона зможе відновити свої позиції на світових ринках. Обсяги експорту металопродукції групи УКТ ВЕД 72 «Чорні метали» в 2010 р. були вище показників 2009 р. на 5,8 %. Найбільше зростання спостерігалось щодо експорту феросплавів – на 42,8 %, прутків, брусків та арматури – на 16,9 % (табл. 3). [11]

Таблиця 3

Експортні поставки металопродукції з України

Найменування	Кількість, тис. т				Вартість, млн дол. США			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
7201 Чавун у чушках або інших формах	2070	1470	1380	1480	610	730	370	560
7202 Феросплави	1200	990	770	1100	1120	1660	710	1200
7206-7207 Зливки та напівфабрикати	11760	12540	11420	11320	5100	8600	3900	5350
7208 Прокат плоский гарячекатаний	7000	6700	4700	5300	3920	5380	2080	3000
7209 Прокат плоский холоднокатаний	1010	780	740	730	530	580	340	460
7213-7215 Прутки та бруски, арматура	5150	4030	3650	4270	2620	3060	1450	2200
7216 Кутики, фасонні та спеціальні профілі	1600	1080	1020	1160	940	880	450	650

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Перспективи інтеграції України у світову економіку і розвиток її внутрішнього економічного потенціалу багато в чому визначаються масштабами і характером участі країни у міжнародній торгівлі. Зіставлення технологічної структури експорту з України та світового експорту виявляє істотне відставання України в сфері високотехнологічної продукції – її питома вага є майже на порядок нижчою, ніж у середньому у світі. [8] Замість високотехнологічної продукції Україна постачає на світовий ринок продукцію низького ступеня переробки – так звану технологічну «сировину». Основну частку (42 %) українського експорту металів у 2010 р. склали чавун переробний у чушках, зливки, напівфабрикати з нелегваної сталі, феросплави, відходи та брухт чорних металів. Практично була відсутня номенклатура експорту високотехнологічної металопродукції: продуктів прямого відновлення залізних руд, листів з гальванічним покриттям та електролітичним оцинкуванням, прокату плоского з корозійностійкої нержавіючої сталі. По багатьох видах високотехнологічної металопродукції імпорт в десятки разів перевищує експортні поставки. Постачання сировини та напівфабрикатів основним конкурентам на світові ринки ще більше погіршує позиції України у світовому розподілі праці та призводить до подальшого скорочення ринків збуту готової продукції і значних втрат валютних коштів для ГМК. Постачаючи заготовку конкурентам, українські заводи ускладнюють просування на ринок своєї ж готової продукції. Важливим є економічний аспект справи, тобто існує не мала різниця в ціні між заготовкою та готовим довгим прокатом на цьому ринку на умовах CIF. [11]

В умовах фінансової кризи інвестування процесів модернізації та технічного переоснащення металургійних підприємств різко скоротилося: річний обсяг інвестицій в основний капітал в 2009 р. порівняно з 2007 р зменшився на 41 %, а прямих іноземних інвестицій – майже в 3,5 разу (табл. 4).

На сьогодні підприємства галузі не готові йти на глобальні заходи щодо реконструкції і реорганізації виробництва, а залучені інвестиції переважно спрямовуються на завершення раніше початих проєктів і здійснення короткострокових високорентабельних заходів. Найбільш прийнятними джерелами фінансування при реалізації проєктів модернізації залишаються власні кошти підприємств і позичкові кошти.

Низький рівень кооперації у гірничо-металургійному комплексі не дозволяє налагодити раціональні канали ресурсного забезпечення металургійних підприємств і створити повні технологічні цикли виробництва. На сьогодні більшість металургійних та гірничо-збагачувальних комбінатів, вугільних шахт,

коксохімічних підприємств, трубних заводів розпорошені серед окремих власників і не мають тісних виробничих зв'язків.

Таблиця 4

Інвестування металургійної галузі

	Річні обсяги інвестицій в основний капітал, млн грн				Річні обсяги прямих іноземних інвестицій, млн дол. США			
	2007	2008	2009	2010	2007	2008	2009	2010
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	11234	10503	6683	2968	156,2	-240,2	44,7	383,3
Промисловість (довідково)	64341	76618	57658	35469	1893	48,5	969,3	766,2

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України: <http://www.ukrstat.gov.ua>

В Україні відсутня цілісна система підтримки експорту, недостатнім є захист інтересів експортерів на зовнішніх ринках, нерозвинений механізм експортного кредитування, зберігаються суттєві проблеми з відшкодуванням ПДВ [6, 7].

На перспективи експорту металургійної продукції впливає становище в країнах-торговельних партнерах:

- витіснення національних експортерів зі світових ринків металу через запровадження іншими країнами дискримінаційних квот по відношенню до України;
- можливе послаблення позицій України на ринках країн Африки та Середнього Сходу у зв'язку з політичною нестабільністю (будівельні проекти у цих регіонах зараз заблоковані) та майбутнім можливим перерозподілом сфер політичного впливу, що призведе до скорочення експорту українських поставок.

Стимулювання експорту вітчизняної металопродукції має включати:

- прийняття Закону України «Про систему державної підтримки експорту товарів (робіт, послуг) українського походження» (Проект Закону від 03.03.2009 р., реєстр. № 4145), який містить положення щодо надання експортних кредитів українським експортерам для здійснення експортних операцій, а також українським виробникам на стадії виробничого циклу для забезпечення виробництва продукції згідно з укладеними зовнішньоекономічними договорами, іноземним покупцям під зобов'язання закупівлі ними українських товарів; норми щодо страхування та перестрахування експортних кредитів, наданих українському експортеру банками-кредиторами, від комерційних та некомерційних ризиків для забезпечення відшкодування у разі невиконання іноземним покупцем зобов'язань за зовнішньоекономічним договором та ін.

- використання можливостей нарощування експорту вітчизняної металопродукції до країн, де раніше попит задовольняли японські металовиробники (до землетрусу у березні 2011 р.), а саме – до Індонезії, Філіппін, Малайзії, Таїланду, В'єтнаму.

Проведений аналіз свідчить про значні проблеми, нагромаджені у металургійній галузі України. Для реформування вітчизняної металургійної галузі необхідно створити умови для ефективного використання наукового потенціалу та підвищення ролі держави у реалізації інвестиційно інноваційної моделі розвитку галузі. Пріоритетами реформ мають бути:

Збільшення попиту на внутрішньому ринку на вітчизняну продукцію металургійної галузі можливе за рахунок:

- стимулювання виробництва у галузях економіки, які формують попит на металопродукцію, зокрема машинобудівного комплексу;
- створення умов для фінансової санації збиткових промислових підприємств і забезпечення таким чином повноцінного споживання вітчизняної металопродукції в процесі їх модернізації і поступового нарощування виробництва;
- переважного забезпечення вітчизняною металопродукцією будівництва стратегічних інфраструктурних проектів (споруд для «Євро 2012», мостів, залізниць, метрополітенів, модернізації комунальної інфраструктури), що інвестуються за рахунок коштів центрального та місцевих бюджетів;
- поступовому нарощуванню обсягів будівництва шляхом реформування дозвільних процедур згідно Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», а також за рахунок реалізації Національних проектів «Доступне житло», «Дунайський коридор» (що, зокрема, включає будівництво залізниці Ізмаїл – Рені і автобану Одеса – Рені) та інше.

Підвищення конкурентоспроможності металургійної галузі вимагає технологічного оновлення та оптимізації структури продукції за рахунок наступних заходів:

- розробки та впровадження ефективного механізму контролю за виконанням інвестиційних та соціальних зобов'язань на приватизованих об'єктах, в тому числі завдань щодо структурної модернізації, підвищення продуктивності праці, забезпечення конкурентоспроможності продукції, соціальних гарантій; опрацювання механізму повернення майна в державну власність у разі невиконання приватизаційної угоди;

- прискорення розробки та затвердження «Програми інвестиційно інноваційної діяльності на 2011 р. і на період до 2015 р.», проект якої передбачає реконструкцію підприємств металургійної галузі, зокрема публічних акціонерних товариств «Запоріжсталь», «Азовсталь» та «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча», на суму близько 1 млрд дол. США у 2011–2012 рр. за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання, залучених коштів, у т. ч. коштів державних і недержавних банків, міжнародних фінансових організацій;

- прийняття Закону України «Про підвищення конкурентоспроможності підприємств гірничо-металургійного та хімічного комплексів» (Проект Закону від 7.06.2010 р., реєстр. № 6492), яким, зокрема, передбачено, що підприємства гірничо-металургійного і хімічного комплексів мають право на залучення кредитних ресурсів під державні гарантії;

- створення сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій, зокрема за рахунок інформування ділових кіл країн-партнерів про можливості інвестування в промисловість України, забезпечення прозорості у системі стягування податків, спрощення реєстраційних процедур тощо;

- сприяння вертикальній інтеграції у металургійному комплексі за рахунок організаційного кооперування (поширення досвіду холдингу «МЕТІНВЕСТ», «Індустріального союзу Донбасу»).

Висновки. Описані зміни у структурі організації власності ГМК України обумовлюють розвиток методів і інструментів економіки та управління підприємством. Визначення та аналіз ефективності діяльності залишаються актуальними аспектами економічного управління також і у випадку інтегрованої організації бізнесу, як для цілей внутрішнього використання керуючими структурами груп та холдингів, так і зовнішнього – для конкурентів, інвесторів, суспільства, держави. В умовах транснаціональних вертикально інтегрованих структур, коли основною формою організації гірничо-металургійного бізнесу стає корпоративна, важливим аспектом стає організація проведення економічного аналізу та отримання об'єктивних оцінок, як всередині однієї Групи – між холдингами та дивізіонами, так і ззовні – між конкуруючими холдингами, групами та в межах держави.

Аналіз організації активів у володінні металургійних холдингів виявив, що до їх складу входять підприємства в Україні, США, Росії, Європі, які структуровані за принципом єдності технологічного ланцюжка, як приклад, у чорній металургії «залізорудна сировина – кокс – метал». Активи у холдингах організовані за дивізіональною структурою. Виникаючі відносини власності в інтегрованих структурах промислового капіталу (дивізіонах, холдингах і групах) України викликають зміни методів економічного управління металургійними підприємствами – активами групи.

Для реформування вітчизняної металургійної галузі необхідно створити умови для ефективного використання наукового потенціалу та підвищення ролі держави у реалізації інвестиційно інноваційної моделі розвитку галузі. Пріоритетами реформ мають бути зменшення енергоємності виробництва, збільшення попиту на внутрішньому ринку на вітчизняну продукцію металургійної галузі, стимулювання експорту, забезпечення конкурентоспроможності металургійної продукції.

Література

1. Поклонський Ф.Ю. Металургійні комплекси у процесах глобалізації / Ф.Ю. Поклонський, В.М. Ращупкіна. // Економіка промисловості. – 2009. – № 4. – С. 31–39.
2. Точилін В.О. Ринок металопродукції: сучасний стан і перспективи розвитку / В.О. Точилін, В.В. Венгер // Актуальні проблеми економіки. – 2010 – № 3 (105) – С. 105–114.
3. Колосок В.М. Использование холдинговых объединений для обеспечения стратегического развития металлургических предприятий Украины / В.М. Колосок, О.Л. Набебина // Управлінські технології у рішенні сучасних проблем розвитку соціально-економічних систем : моногр. / за ред. О.В. Мартякової – Донецьк : ДВНЗ «ДонНТУ», 2011. – С. 185–190.
4. Розвиток сектора чорної металургії в Україні / В надзг.: Світовий банк.- К. : Міленіум, 2004. – 110 с.
5. Скоробогатова Н.Є. Оцінка інвестиційної привабливості металургійної галузі України / Н.Є. Скоробогатова // Економічний вісник НТУУ "КПІ", 2011 – С. 91–95.
6. Верескун М.В. Эффективное управление, как фактор обеспечения стратегии конкурентоспособности крупных промышленных объединений / М.В. Верескун, В.М. Колосок, Е.Н. Дроботина // Вестник Приазовского государственного технического университета. Серия: Экономические науки. – 2011. – № 22. – С. 56–64.
7. Kolosok V. Analysis of key indicators of investment activity in Ukraine / Kolosok V., Rashevsky S. // Business and Management – 2010. – Vilnius Gediminas Technical University, 2010. – V.II. – P. 1021–1026.
8. Vereskun M. The management of concentration and consolidation of industrial capital processes organization / Vereskun M., Kolosok V. // Business and Management – 2010. – Vilnius Gediminas Technical University, 2010. – V.II. – P. 1113 – 1118.
9. Web-сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>

10. World Steel in Figures, World Steel Association, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldsteel.org/>

11. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua>

Надійшла 08.12.2011; статтю представляє к. е. н. Верескун М. В.

УДК 004:640.4

Г. В. ЯНКОВСЬКА

Хмельницький торговельно-економічний коледж КНТЕУ

ЕЛЕКТРОННІ КОМУНІКАЦІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Викладено авторське бачення розвитку електронних комунікацій в діяльності підприємств готельного господарства, реформування та тенденцій розвитку інтегрованих комунікацій з урахуванням інноваційних перетворень цього напрямку діяльності. Запропоновано шляхи запровадження електронних комунікацій для підприємств готельного господарства як форми збільшення прибутку підприємств та поширення інформації про підприємство.

Author's vision of development of electronic communications in activity of the enterprises of a hotel economy, reforming and tendencies of development of the integrated communications is stated in view of innovative transformations of this direction of activity. Ways of introduction of electronic communications for the enterprises of a hotel economy as forms of increase in the profit of the enterprises and distribution of the information on the enterprise are offered.

Ключові слова: комунікація, комунікаційна політика, інтегральна комунікація, електронні комунікації, підприємства, господарства, готельне господарство, інноваційні перетворення.

Постановка проблеми. Основну роль у зміні світової економіки відіграє безліч факторів, в тому числі технологія, глобалізація, підвищена увага до навколишнього середовища, а також ряд інших факторів.

В основі електронного бізнесу лежать два феномени – цифрове представлення змісту і можливість з'єднання окремих комп'ютерів один з іншим в мережі. Цифрове представлення змісту полягає в перетворенні текстів, даних, звуків і зображень в потік бітів, які можна переносити з небаченою раніше швидкістю з одного місця в інше. З'єднання окремих комп'ютерів – це формування мереж і відображення того факту, що значна частина світового бізнесу здійснюється за такими мережами, що з'єднує один з одним окремих людей і підприємства. Така мережа називається інтерактивною, якщо вона з'єднує людей усередині одного підприємства; кекст-ранет – при з'єднанні підприємства з її постачальниками та замовниками; Інтернет, якщо вона з'єднує користувачів з дивно величезним співтовариством, яке образно іноді називають інформаційною магістраллю.

На розвиток маркетингу, як і на інші економічні дисципліни, мають вплив нові технології. Якщо на початку ХХ століття маркетинг розглядався як дистрибуція, потім як управління продажами і на кінець як управління торговими марками, то на сьогодні розвиток інформаційних технологій змінює характер маркетингової діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Поняття маркетингу в Інтернет є найменш вивченим і чи не основною проблемою підприємства, яке вирішило займатися бізнесом в мережі чи використовувати Інтернет для комунікації зі споживачами. На сьогодні, дослідженням маркетингу в мережі Інтернет (інтернет-маркетингу) займаються такі вчені: Ф. Котлер, О.К. Ойнер, Е.В. Попов та інші. Інтернет-маркетинг як нове направлення поки що знаходиться на стадії формування. Ф. Котлер розглядає маркетинг в Інтернет з точки зору електронної комерції [1].

Мета дослідження. Дослідити визначальну роль інтернет-маркетингу в діяльності підприємств готельного господарства та вдосконалити комунікаційну політику цих підприємств з урахуванням створених сайтів в мережі Інтернет.

Вклад основного матеріалу. Створення в 1990-х роках Всесвітньої павутини і веб-браузерів перетворило Інтернет з простого засобу комунікації в революційну технологію. До початку 2002 р. проникнення Інтернету в Сполучені Штати склало 62%. Хоча крах багатьох доткомівських компаній в 2000 р. призвів до значного скорочення витрат на технології, результати досліджував дозволяють припустити, що масштаби застосування Інтернету населенням всього світу продовжують дуже динамічно зростати. Число відвідувачів “павутини” в масштабах всієї земної кулі досягло більше 1 млрд чоловік. Це число виявляється ще більш вражаючим, якщо порівняти його з тим фактом, що в 1996 р. таких користувачів було більше одного мільйона. Таке двадцятикратне збільшення менш ніж за десять років наочно підтверджує, чому Інтернет став настільки важливим інструментом. Близько 40% людей, що користуються Інтернетом, говорять англійською, проте очікується, що в найближчі роки ця частка скоротиться менш ніж до 30%, а на друге місце вийде китайський язык. У Сполучених Штатах приблизно 220 млн користувачів мережею Інтернет, причому майже половина американців мають доступ до Інтернету в себе вдома. Ступінь успіху бізнесу при застосуванні Інтернету може бути різним.